

תאריך עדכון: 21.6.2020

שם ומספר הקורס: שיקום אסירים – 73-473-01

סוג הקורס: שיעור

היקף שעות: 2 ש"ש

מסטרים 1,2

שנת לימודים: תשפ"א

המרצה: פרופ' אורי תימור

א. מטרת הקורס (מטרות על / מטרות ספציפיות):

הכרת מאפייני המאסר ותכונותיו של הכלא והשפעותיהם על האסירים. הכרת התכניות השונות לקידום שיקומם של האסירים. הפגשת הסטודנטים עם אסירים בבתי הסוהר כדי לעמוד על תפישותיהם ועל השפעות המאסר עליהם, וכן כדי לתרום לשיקומם של אסירים בתחומי החינוך והטיפול.

ב. תוכן הקורס: (רציונל, נושאים)

הקורס עוסק בתפישות העולם המאפיינות עבריינים ואסירים, עומד על דרכי הגיבוש של תפישות אלה ועל הקשר בינן ובין התנהגותם של האסירים. כמו כן עומד הקורס על השפעות הכלא על האסירים ובמיוחד על השפעותיהן של התכניות השונות המכוונות לשיקום אסירים.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים

מס'	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
1	מטרות הענישה וביטויין בכלא	שוהם ואח', 2009	
2,3	התפתחות הכלא בישראל	תימור, 2009	
4,5	השפעות המאסר על האסירים	זימברדו, 1973; גופמן, 2006; Sykes, 1970; Toch, 1992	
6	פריזוניזציה ותרבות אסירים	עינת, 2005	
7,8	ביקור בכלא ודיון בשיעור שלאחריו		
9,10	צדק מאחה – בכלא. עקרונות,	Dhami et al, 2009	סרט
11	מחקרים דוגמאות	נוימן, 2006	
12	המודל הרפואי ושיברו	לרנאו, 2016, 252 - 255	
13	הגישה האבוליוניסטית	טננבוים, 2001, Bianchi, 1994	
14	המשפט האיסטרטגי של שב"ס, תיקון 42 לפקודת בתי הסוהר	שם, שם	
15	תכניות שיקום בכלא: חינוך	חסייסי ואח', 2014 אופנהיים ותימור, 2006	

16	שיקום דתי בכלא ולאחר שיחרור	מורג ותימן, 2018. חסייסי ואח' 2018
17	שיקום אסירים משוחרי בקיבוץ	תימור ושהם, 2003
18	טיפול בילדי אסירים	מדיני וסויה, 2017
19	הכשרה מקצועית ותעסוקה	תימור, פלד-לסקוב ותשובה, 2017
20	תכניות טיפול במתמכרים	חסייסי ואח', 2016, בניסטי ורונאל, 2014
21	טיפול בגברים אלימים – בית התקוה	חסייסי, שהם ואח', 2015
22	טיפול בעברייני מין	שחורי ואח', 2011, אפשטיין ואח', 2018
23	הפיכת בתי הסוהר למוסדות משקמים	תימור, 2011
24	ועדת שיחרורים	תימור ונגר, 2014
25	הרשות לשיקום האסיר	אפודי ודהן, 2016
26	חזרה של אסירים משוחררים לקהילה	תימור ושהם, 2014

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם: אין

חובות / דרישות / מטלות:

המשתתפים בקורס יידרשו להגיש במהלך שנת הלימודים רפרט, שיתמקד בתחום כלשהו הנוגע לעולמם ולהתנהגותם של האסירים ולהיבחן בסוף הקורס על החומרים שנלמדו בו..

הסטודנטים בקורס שיבחרו לתנך אסירים בבתי הסוהר נדרשים להיפגש עם האסירים אחת לשבוע במהלך כל שנת הלימודים, הם יודרכו הן על ידי המרצה והן על ידי קציני חינוך, עובדים סוציאליים ומנהלי אגפים לשלושה סוגי חונכות:

- א. קבוצתית – להדריך קבוצות אסירים במסגרת החינוך הלא פורמאלי ולהרחיב השכלתם ולשפר כישוריהם בתחומים רלוונטיים שונים כמו יהדות, חשיבה מוסרית, פסיכולוגיה, קרימינולוגיה, וכן עזרה ראשונה, חינוך גופני, ודרמה.
- ב. פרטנית- ליצור קשר עם אסיר בהדרכתה ובהנחייתה של עובדת סוציאלית, לנהל שיחות עימו, להעריך את דימויו העצמי ולתרום לשיפורו, לעמוד על עולם המציאות שלו ולנהל דיון רציונלי משותף עם האסיר בנוגע להמשך חייו לאחר השחרור מהכלא
- ג. כללית – ללוות מנהלי אגפים בעבודתם באגפים השונים, למלא משימות שיווללו עליהם על ידי מנהלי האגפים ולהגיע לתובנות לגבי השפעות המאסר על האסירים.

מרכיבי הציון הסופי:

סטודנטים שאינם חונכים – בחינה 100%
 חונכים בכלא – 50% על החונכות, בחינה 50%

ד. ביבליוגרפיה:

אופנהיים, מ. ותימור א. (2006) מאסר, חינוך ודימוי עצמי - השפעת הלימודים במרכזי החינוך בבתי הסוהר על דימוי עצמי של אסירים. מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית, 21 : 57 – 73.

אפודי, ר', ודהן, א' (2016). הרשות לשיקום האסיר – סיכום שנת עבודה – 2015. ירושלים: הרשות לשיקום האסיר.

- אפשטיין, ר', עיר שי, ד', נבל, נ' "לא היה ולא נברא": טיפול בעברייני מין המכחישים את עבירתם – שב"ס כמקרה בוחן. *צוהר לבית הסוהר – עבירות ועונשים בישראל*, 19, 68 – 81.
- בניסטי, מ', רונאל, נ', (2014). פרוייקט שלהב"ת- הערכת תוכנית לשיקום אסירים נפגעי סמים. *צוהר לבית הסוהר – עבירות ועונשים בישראל*, 16, 26 – 46.
- גופמן, א' (2006). על מאפייני המוסדות הטוטליים. תל אביב: רסלינג.
- האני, ס', באנקס, ס' וזימברדו, פ' (1986) דינמיקה בינאישית בכלא מודמה, בתוך ר' בייט-מרום, שיטות מחקר במדעי החברה, יח' 8, עמ' 45 – 69.
- חסיסי, ב', ויסבורד, ד', שהם, א' ואח' (2014). הערכת תכניות השכלה בבתי הסוהר. ירושלים: המכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית. חובה
- חסיסי, ב', שהם, א', וייסבורד, ד' ואח' (2015). הערכת תכנית בית התקווה לשיקום עברייני אלימות במשפחה. ירושלים: המכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית.
- חסיסי, ב', וייסבורד, ד', שהם, א', ואח' (2016). הערכת תוכניות לגמילה מסמים ומאלכוהול בבתי הכלא. ירושלים: המכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית.
- טננבוים, א. (2001). הגישה האבוליוניסטית – האם הגיעה העת לבטל את הענישה הפלילית? *שערי משפט*, ב(3), 261 – 284. חובה
- לרנאו, ח' (2016). *עבריינות ואכיפת חוק*, חיפה: פרדס.
- מדיני-לוי, נ' וסויה, ר' (2017). מן הצד השני של הסורגים: ילדים לאבות אסירים – הקשר בין אחדות משפחתית למצב רגשי ולמצב תפקודי. *צוהר לבית הסוהר*, 18, 68 – 93. חובה
- מורג, מ' ותימן, א' (2018). שיקום תורני: האם השתתפות בתכנית דתית לאחר השיחרור מהכלא מפחיתה חזרה לעבריינות? *צוהר לבית הסוהר*, 19, 10 – 31.
- נוימן, א. (2006). צדק מאחה: סקירת תיאוריות ויישומים. [גירסה אלקטרונית]. נדלה ביום חמישי 10 ינואר 2013, מאתר פסיכולוגיה עברית - <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=703>
- עינת, ת. (2005). *שפה אסורה*. תל-אביב: שוקן. חובה
- שגיב ב. (2004). פרוייקט שלושה בדירה אחת, בתוך ל. עדן, א. שדמי וי. קים, *רודפי צדק*. תל אביב: צריקובר ובית ברל, 511 – 534.
- שוהם, ש"ג, שביט, ג', קאבאליון, ג', ועינת, ת' (2009). *עבירות ועונשים: מבוא לפנולוגיה*, פרקים 5,6,7,8. קרית ביאליק: אח.
- שחורי, מ', בן דוד, ש', חובב, מ' (2011). טיפול בעברייני מין. ירושלים: כרמל.
- תימור, א. (2006). שיקום עבריינים בישיבות ובקיבוצים – הבניית תפישת עולם בלתי עבריינית והקניית דפוסי התנהגות אלטרנטיביים. *מגמות*, מד(3), 507 – 530.
- תימור, א. (2009). התפתחות בתי הסוהר בישראל, בתוך ש. שוהם וא. תימור, *סוגיות בתורת*

הענישה בישראל, קרית מוצקין: הוצאת "אח". (גם ב צוהר לבית הסוהר, 12) חובה

תימור, א. (2011). לשקם את השיקום – הפיכת בתי הסוהר בישראל למוסדות שיקומיים סגורים. עבירות ועונשים בישראל: תיאוריה ויישום – צוהר לבית הסוהר, 14, 72-85. חובה

תימור, א', ונגר מ', (2014). יושבים ומחכים: גורמים המעכבים שיחרור מוקדם של אסירים. צוהר לבית הסוהר – עבירות ועונשים בישראל, 16, 26-46. חובה

תימור, א', ושהם, א' (2014). עמדות כלפי חזרה של אסירים משוחררים לקהילה. קרימינולוגיה ישראלית, 3, 81-118.

תימור, א', פלד-לסקוב, ר', ותשובה, ש'. (2017). הכשרה מקצועית ותעסוקה בעיני אסירים מועסקים בישראל. צוהר לבית הסוהר, 18, 51-67. חובה

Bianchi, H. (1994) Assensus and Sanctuary, in R. Duff and D. Garland, *A reader on Punishment*, Oxford, Oxford University Press.

Dhami, M., Mantle, M., Fox, G. (2009). Restorative justice in prisons. *Contemporary Justice Review*, 12(4), 433-448.

Sykes, G. (1970). The Pains of Imprisonment. In N. Johnston, L. Savitz and M.E. Wolfgang (Eds.), *The Sociology of Punishment and Correction*. NY: Wiley

Timor, U. (1998). "Constructing a Rehabilitative Reality in Special Religious Wards in Israeli Prisons", *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 42/4: 340-359.

(יש תרגום עברי תחת הכותרת תימור, א. הבנית מציאות שיקומית במסגרת אנטי שיקומית-שיקום אסירים באגפים דתיים בבתי הסוהר.)

Toch, H. (1992). *Mosaic of despair: Human breakdowns in prison*. Washington: American Psychological Association.